

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 21 marca 2024 r.

Pozycja 54

POSTANOWIENIE

z dnia 28 czerwca 2023 r.

Sygn. akt Ts 286/22

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Rafał Wojciechowski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej M.J. o zbadanie zgodności:

- 1) art. 130 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie zwrotu: „jeżeli od pisma nie uiszczono należnej opłaty”, z art. 30 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 47 w związku z art. 77 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1, art. 77 ust. 2; art. 31 ust. 3, art. 32 ust. 1 i 2 oraz art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 398²³ ustawy – Kodeks postępowania cywilnego w zakresie zwrotu: „jako sąd drugiej instancji”, z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 176 ust. 1; art. 176 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji;
- 3) art. 101 i art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398, ze zm.) z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 7; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 19 grudnia 2022 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, wystąpił z żądaniem przytoczonym w komparycji na tle następującego stanu faktycznego.

Postanowieniem z 24 sierpnia 2021 r. (sygn. akt [...]) referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w K. Wydziale II Cywilnym zwolnił skarżącego od kosztów sądowych w części, tj. od opłaty od pozwu powyżej kwoty 3000 zł i oddalił wniosek skarżącego o zwolnienie od kosztów sądowych w pozostałym zakresie. Sąd Okręgowy postanowieniem z 5 listopada 2021 r. (sygn. akt jw.), rozpoznawszy skargę skarżącego na powyższe orzeczenie referendarza (błędnie oznaczonej jako zażalenie) utrzymał je w całości w mocy.

Zarządzeniem z 3 stycznia 2022 r. (sygn. akt jw.), po wcześniejszym bezskutecznym wezwaniu do uiszczenia obowiązku fiskalnego, Sąd Okręgowy zwrócił pozew. Na powyższe

zarządzenie skarżący wniósł zażalenie wraz z wnioskiem o zwolnienie go od kosztów sądowych, tj. opłaty od wniesionego środka odwoławczego.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny w K. I Wydział Cywilny 29 września 2022 r. wydał dwa postanowienia (sygn. akt [...]). Pierwszym, zwolnił skarżącego od kosztów sądowych, tj. opłaty od zażalenia powyżej kwoty 100 zł, natomiast drugim, oddalił złożony środek odwoławczy.

Postanowieniem z 21 listopada 2022 r. (sygn. akt jw.) Sąd Apelacyjny zwolnił natomiast skarżącego od kosztów sądowych, tj. opłaty od wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z 29 września 2022 r. w przedmiocie oddalenia zażalenia. Odrzucił także wniosek skarżącego o sporządzenie uzasadnienia postanowienia w przedmiocie zwolnienia skarżącego od opłaty od zażalenia, wskazawszy, że nie przysługuje od niego zażalenie, a zatem nie podlega ono odrębnemu uzasadnieniu.

Sędzia Trybunału Konstytucyjnego, zarządzeniem z 18 maja 2023 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 5 czerwca 2023 r.) wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi przez wskazanie, które z dołączonych do skargi rozstrzygnięć jest orzeczeniem ostatecznym w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji i art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393). W wypadku wskazania więcej niż jednego ostatecznego orzeczenia skarżący został zobowiązany do określenia, który z zakwestionowanych w skardze przepisów był podstawą każdego z tych orzeczeń. Ponadto skarżący został zobligowany do: udokumentowania daty doręczenia mu ostatecznego orzeczenia (w wypadku wskazania więcej niż jednego orzeczenia udokumentowanie dat ich doręczenia); poinformowania, czy od ostatecznego orzeczenia (orzeczeń) został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia; precyzyjnego wskazania (w odniesieniu do ostatecznego orzeczenia lub orzeczeń), które wolności lub prawa skarżącego (wyrażone w przywołanych w *petitum* skargi postanowieniach Konstytucji) zostały naruszone przez zakwestionowane w skardze przepisy, a także uzasadnienia zarzutów niezgodności zakwestionowanych w skardze przepisów z wolnościami lub prawami skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na ich poparcie (w odniesieniu do ostatecznego orzeczenia lub orzeczeń).

W piśmie procesowym z 12 czerwca 2023 r. (data nadania) skarżący m.in. wskazał, że naruszenie swych konstytucyjnych praw łączy z postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 29 września 2022 r. (sygn. akt [...]), „które zakończyło procedowanie w sprawie wywołanej wniesieniem pozwu” (s. 1).

Orzeczenie to zostało doręczone skarżącemu 5 grudnia 2022 r.

Skarżący twierdzi, że zakwestionowane w skardze art. 101 i art. 102 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1144) są przepisami blankietowymi niezawierającymi żadnych zasad rozpoznania wniosku o zwolnienie od kosztów. W ten sposób naruszają prawo do „rzetelnej, przewidywalnej i jednoznacznej” procedury sądowej. W tym stanie rzeczy niezgodny z powyższym prawem jest zakwestionowany w skardze art. 130 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.), który jak zauważył skarżący nakazuje zwrócić pozew, jeśli strona nie spełni obowiązku fiskalnego. Poddany kontroli Trybunału art. 398²³ k.p.c. w zakresie wskazanym w *petitum* skargi pozbawił natomiast skarżącego „prawa do rzeczywistej kontroli międzyinstancyjnej a więc do rozpoznania «sprawy» przez właściwy Sąd II instancji będący sądem przełożonym nad tym który określoną sprawę bada po raz pierwszy”. Skarżący zarzucił bowiem, że orzeczenie referendarza sądowego, który jest urzędnikiem, nie jest orzeczeniem niezawisłego sądu.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Stosownie do art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygania. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, lub gdy braki formalne nie zostały usunięte w ustawowym terminie.

2. W myśl art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem skargi konstytucyjnej może być ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach skarżącego albo o jego obowiązkach określonych w Konstytucji. W związku z tym art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK zobowiązuje skarżącego do określenia przedmiotu skargi, tj. do wskazania przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego wydano w jego sprawie orzeczenie, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji i w stosunku do którego domaga się stwierdzenia niezgodności z ustawą zasadniczą. Zakwestionowany przepis ma być więc podstawą ostatecznego orzeczenia, zaś jego normatywna treść źródłem naruszenia wolności lub praw występującego ze skargą konstytucyjną.

Skarżący zakwestionował m.in. art. 101 i art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (obecnie: Dz. U. z 2023 r. poz. 1144; dalej: u.k.s.c.) dotyczące kwestii zwolnienia strony od kosztów sądowych oraz art. 398²³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (obecnie: Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.; dalej: k.p.c.) w zakresie, w jakim stanowi, że sąd rozpoznający skargę na postanowienie referendarza sądowego orzeka jako sąd drugiej instancji (czyli *de facto* § 3 zdanie pierwsze tego przepisu).

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że powyższe przepisy nie były podstawą postanowienia Sądu Apelacyjnego w K. z 29 września 2022 r. (sygn. akt [...]), tj. wskazanego przez skarżącego orzeczenia, które ostatecznie „zakończyło procedowanie w sprawie wywołanej wniesieniem pozwu”. Rozstrzygnięciem tym Sąd Apelacyjny, orzekając w sprawie jako sąd drugiej instancji, oddalił zażalenie skarżącego na zarządzenie o zwrocie pozwu. Wniosek skarżącego o zwolnienie go od kosztów sądowych (tj. od opłaty od pozwu), a także zażalenie na postanowienie referendarza o częściowym zwolnieniu, rozpatrywane były natomiast przez Sąd Okręgowy w K. Postępowanie w tej sprawie zakończyło się prawomocnym postanowieniem tego sądu z 5 listopada 2021 r. (sygn. akt [...]). To zatem w tym postępowaniu (a nie w postępowaniu zakończonym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w K. z 29 września 2022 r.) zastosowanie miały zakwestionowane w skardze art. 101 i art. 102 u.k.s.c. oraz art. 398²³ k.p.c.

Mając powyższe na względzie Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że analizowana skarga konstytucyjna w zakresie, w jakim jej przedmiotem są art. 398²³ k.p.c., art. 101 i art. 102 u.k.s.c., nie spełnia podstawowego wymogu wynikającego z art. 79 ust. 1 Konstytucji, a doprecyzowanego w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

3. Sytuację prawną skarżącego w postępowaniu zakończonym orzeczeniem, w związku z którym wniesiona została skarga konstytucyjna, kształtował art. 130 § 1 k.p.c. Skardze konstytucyjnej należy w tym zakresie odmówić nadania dalszego biegu, ponieważ nie zawiera ona właściwego, z punktu widzenia art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK, uzasadnienia.

Trybunał zauważa, że zarzut niezgodności z Konstytucją art. 130 § 1 k.p.c. skarżący nierozdzielnie łączy z zarzutami niekonstytucyjności art. 101 i art. 102 u.k.s.c., na podstawie których, jak stwierdził, w sposób całkowicie dowolny i uznaniowy został zobowiązany do

uiszczenia przekraczającej jego możliwości finansowe opłaty od pozwu. W tej sytuacji zarządzone na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. zwrot pozwu stanowi, jak zarzucił, naruszenie konstytucyjnego standardu rzetelnej procedury. Skoro jednak w postępowaniu zakończonym orzeczeniem, które skarżący wskazał jako ostateczne w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, nie miały zastosowania regulacje statuujące mechanizm zwolnienia od kosztów sądowych, to przytoczone przez skarżącego argumenty nie uzasadniają zarzutu niekonstytucyjności art. 130 § 1 k.p.c. Należy także zauważyć, że powyższy przepis nie stanowił podstawy zwrotu pozwu, ponieważ wskazuje on tylko skutek nieusunięcia braku formalnego pisma procesowego w terminie tygodniowym (*in casu*: pozwu). Bezpośrednią podstawę zwrotu stanowił natomiast niezakwestionowany w skardze art. 130 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. To on stanowi o tym, że po bezskutecznym upływie terminu przewodniczący zwraca pismo (*in casu*: pozew) stronie.

Wziąwszy powyższe pod uwagę Trybunał stwierdza, że analizowana skarga w zakresie, w jakim jej przedmiotem jest art. 130 § 1 k.p.c., nie spełnia warunku wynikającego art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK.

Powyższe okoliczności są – zgodnie z art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK – podstawami odmowy nadania dalszego biegu rozpatrywanej skardze konstytucyjnej.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.

POUCZENIE

Na podstawie art. 61 ust. 5 u.o.t.p.TK skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na powyższe postanowienie w terminie 7 dni od daty jego doręczenia.